

Πώς φτιάχνουμε ένα εκπαιδευτικό σενάριο για τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας

*Μάθηση με νόημα
αποτελεσματική μάθηση*

Ευαγγελία Κουνέλη
Σχολική Σύμβουλος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Δρ Διδακτικής της Ιστορίας ΕΚΠΑ

Σκοποί και στόχοι διδασκαλίας και μάθησης

Πριν οργανώσουμε οποιαδήποτε διδασκαλία στο μάθημα της Ιστορίας είναι σημαντικό να έχουμε απαντήσει σε βασικούς προβληματισμούς που οριοθετούν την «ιστορική σκέψη» :

- Τι θεωρούμε «σημαντικό» στο μάθημα της Ιστορίας; (νοηματοδότηση και σημαντικότητα)
- Από πού «διαβάζουμε» το παρελθόν; (ποιες πηγές χρησιμοποιούμε)
- Είναι η ιστορία μια απλή σειρά γεγονότων; (διαφορετικά επίπεδα/χρονικότητες της ιστορικής ζωής)
- Πώς αλληλεπιδρούν ιδεολογίες, θεσμοί, συνθήκες με τα κίνητρα και τις πράξεις των ανθρώπων; (σχέσεις αιτίας – αποτελέσματος)
- Μπορούμε να ερμηνεύσουμε τις δράσεις των ανθρώπων στο παρελθόν με βάση την εμπειρία του παρόντος; (ιστορική οπτική)
- Σε ποιο βαθμό μπορούμε να διατυπώνουμε κρίσεις (ηθικές) για τις πράξεις και τις επιλογές των ανθρώπων στο παρελθόν;

**ΟΡΓΑΝΩΣΗ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ
ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
ΙΣΤΟΡΙΑΣ**

Προϋποθέσεις:

- Αντικειμενικές συνθήκες τάξης
- Χαρακτηριστικά θεματικής ενότητας

Στάδια:

- Αρχικός σχεδιασμός
- Εφαρμογή
- Μαθησιακή μεταγνωστική αξιολόγηση

Τομείς μάθησης:

- Δηλωτική γνώση
- Διαδικαστική γνώση
- Εννοιολόγηση
- Δεξιότητες/ικανότητες

Στρατηγικές διδασκαλίας:

- Ανάλυσης
- Σύνθεσης
- Διερεύνησης
- Ομαδικές - συνεργατικές
- Βιωματικές

Άξονες διδασκαλίας:

- προετοιμασία (μαθησιακή ετοιμότητα)
- Διερεύνηση προηγούμενης γνώσης
- Επεξεργασία υλικού
- Έκφραση, εφαρμογή
- Αξιολογικές προσεγγίσεις
- Διαφοροποίηση διδασκαλίας

**Είναι κατάλληλο
το εκπαιδευτικό σενάριο
για τη διδασκαλία
όλων των μαθημάτων
Ιστορίας;**

Αποσαφηνίζουμε τους όρους...

δραστηριότητες

στρατηγικές διδασκαλίας

δομημένες και σχεδιασμένες ακολουθίες μαθησιακών-διδακτικών δραστηριοτήτων που οργανώνονται για την υλοποίηση συγκεκριμένων στόχων μιας σειράς διδακτικών εννοιών

δομικά στοιχεία που μπορούν να εφαρμόζονται με ευελιξία σε όποιο μέρος ή φάση της διδασκαλίας

μέθοδοι διδασκαλίας
(επαγωγική, απαγωγική, αναλυτική, συνθετική κ.λπ.)

συγκροτημένα συστήματα διδακτικών προσεγγίσεων

μορφές διδασκαλίας
(συμμετοχικές, μαθητοκεντρικές, δασκαλοκεντρικές κ.λπ.)

τρόποι παρουσίασης των περιεχομένων

πορεία / μοντέλο διδασκαλίας

εργαλείο οργάνωσης, καθοδήγησης και αξιολόγησης της διαδικασίας

τεχνικές διδασκαλίας
(τρόποι χρήσης του διδακτικού υλικού)

Τι **δεν** είναι ένα σενάριο διδασκαλίας

- μέθοδος διδασκαλίας
- πορεία /μοντέλο διδασκαλίας
- τεχνική διδασκαλίας
- απλή σειρά δραστηριοτήτων

σχεδιασμός εκπαιδευτικού σεναρίου

απαραίτητα βήματα

πλάνο
δραστηριοτήτων

επιλογή
εκπαιδευτικού
υλικού και μέσων

κυρίαρχος στόχος
(για κάθε
δραστηριότητα)

αλληλεπίδραση δασκάλου-
μαθητών με τα μέσα και το
υλικό (διαδικασία)

Δραστηριότητες που μπορούν να αξιοποιηθούν σε ένα εκπαιδευτικό σενάριο

1. Ιδεοθύελλα - Brainstorming
2. Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου - Think, Pair, Share. (TPS)
3. Μελέτη περίπτωσης
4. Χάρτης εννοιών (Εννοιολογικός χάρτης) - Mind map
5. Ιστοεξερεύνηση (αξιοποίηση διαδικτύου)
6. Ημερολόγιο Αναστοχασμού - Reflective Journal
7. Διδάσκοντας μέσω της τέχνης (Artful thinking)
8. Συζήτηση στρογγυλής τραπέζης
9. Αφήγηση ιστοριών
10. Βιωματικές τεχνικές και δραστηριότητες

11. Τεχνικές δράματος για αναστοχασμό

- i. Ανίχνευση της σκέψης του ρόλου
- ii. Σύνταξη κειμένων
- iii. Ομαδικό γλυπτό
- iv. Παίρνοντας απόσταση

12. Άλλες δραστηριότητες δημιουργικής έκφρασης

- i. Εικαστικές δραστηριότητες
- ii. Μουσικές δραστηριότητες
- iii. Γλωσσικές δραστηριότητες

10. Βιωματικές τεχνικές και δραστηριότητες

- i. Δραματοποίηση / Σκηνές ή στιγμιότυπα
- ii. Προσομοίωση
- iii. Θετικό - Αρνητικό
- iv. «Παγωμένη» εικόνα - Still Image
- v. Παιχνίδια ρόλων
- vi. Ανακριτική καρέκλα
- vii. Καρέκλα αφήγησης
- viii. Κύκλος της συνείδησης
- ix. Κύκλος του κουτσομπολιού

ανατομία του εκπαιδευτικού σεναρίου

1. Τίτλος -Ταυτότητα
2. Σύνδεση με γνωστικό αντικείμενο
3. Σκεπτικό
4. Διάρκεια (διδακτικός χρόνος)
5. Συνεργασία και συντονισμός
(οργάνωση τάξης για ατομική ή ομαδική
εργασία)
6. **Διαδικασία**
7. Βιβλιογραφία /

Πλαίσιο: Καθορίζουμε ποιες πληροφορίες θα δοθούν στους μαθητές ώστε:

- Να μπορούν να κατανοήσουν τι τους ζητά το σενάριο και γιατί είναι σημαντικό
- Να μπορούν να τις χρησιμοποιήσουν ως αφετηρία για την εργασία τους
- Να αναλάβουν ρόλους

Ερώτημα, πρόβλημα, αναζήτηση: Σαφής προσδιορισμός του τι ζητά το σενάριο από τους μαθητές ώστε:

- Να μπορούν να εμπλέκονται με προσωπική νοηματοδότηση και όχι μηχανική διεκπεραίωση στις δραστηριότητες
- Να ενθαρρύνεται η αυτενέργεια

Έκφραση - Δημιουργία

- Ζωγραφική, κολάζ, κατασκευή
- Γραπτή συνθετική εργασία
- Παρουσίαση
- Δράση

Διαδικασία

Ερωτήματα ταυτότητας

- Τι σημαίνουν για σας αυτές οι ελευθερίες;
- Φτιάξτε το δικό σας πρωτοσέλιδο μιας εφημερίδας που ανακοινώνει την έναρξη του πολέμου.
- Γράφεις ένα γράμμα στη Μαρία, τη φίλη σου που ζει στα Καλάβρυτα...

Ερωτήματα σχέσεων

- Συγκρίνετε τις δύο φωτογραφίες.
- Αναγνωρίζετε παρόμοια συναισθήματα;
- Συγκρίνετε τα δύο παραπάνω δημοσιεύματα με αυτά που ακούσατε στο ηχητικό ντοκουμέντο (τελευταία ελληνική ραδιοφωνική εκπομπή)

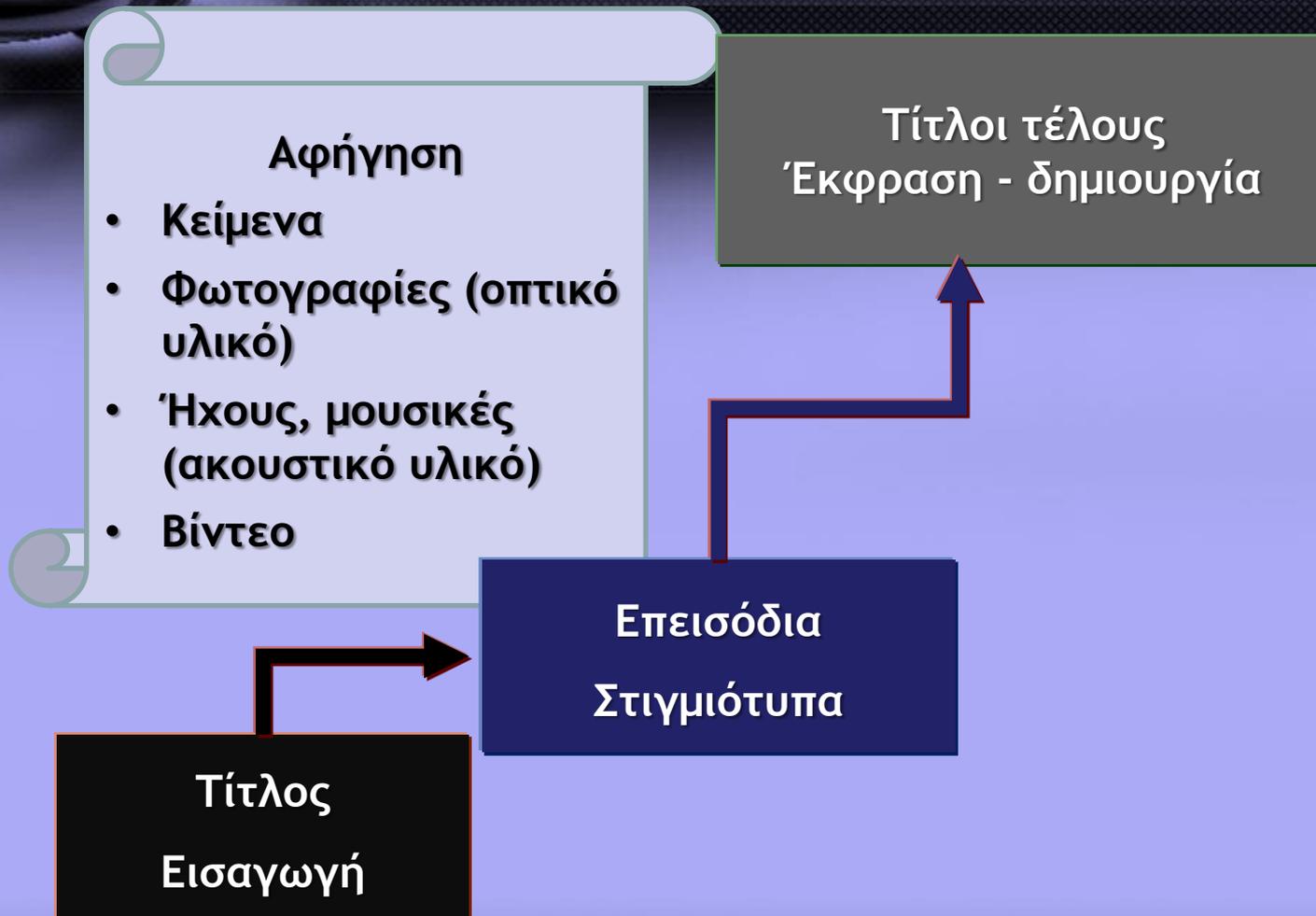
Ερωτήματα σημασίας

- Γιατί πιστεύετε ότι μας ενδιαφέρει να ασχοληθούμε μ' αυτό το θέμα;
- Πώς φαντάζεστε την καθημερινή ζωή σε ένα αυταρχικό καθεστώς;
- Ποιες ελευθερίες μπορεί να στερούνταν οι πολίτες στην ιδιωτική και δημόσια ζωή τους;

Ερωτήματα κριτικής προσέγγισης

- Έληξε πράγματι ο πόλεμος στις 27 Απριλίου 1941;
- Άρχισε για την Ελλάδα η περίοδος ειρήνης που αναφέρει το δημοσίευμα;
- Ένα παιδί μεταφέρεται στο Άουσβιτς / Η καθημερινή ζωή στα γκέτο

δομή του εκπαιδευτικού σεναρίου

Το εκπαιδευτικό σενάριο που ακολουθεί:

- ✓ **Τίτλος - Ταυτότητα:** «**Γιατί πολεμήσαν...**» (εμπνευσμένο από τα τραγούδια της συλλογής Τραγούδια του δρόμου, του Μ. Λοϊζου)
- ✓ **Δομή:** 10 επεισόδια, 15 στιγμιότυπα (που εστιάζουν σε κάποια γεγονότα ή πρόσωπα του επεισοδίου)
- ✓ **Σκεπτικό:** Η απόδοση ιστορικού νοήματος μέσα από την ευρεία προσέγγιση της ανθρώπινης συμπεριφοράς, των πεποιθήσεων, των αντιλήψεων και της κοινωνικής οργάνωσης
- ✓ **Γνωστικό αντικείμενο:** Τα γεγονότα της περιόδου 1940-1944, με έμφαση στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων [Λε Γκοφ: “...στα βάθη του καθημερινού μπορεί να συλλάβει κανείς το ύφος μιας εποχής...”]
- ✓ **Διάρκεια:** Ένα 2ωρο για κάθε επεισόδιο.
- ✓ **Διαδικασία:** Τα επεισόδια δεν είναι πάντοτε αυστηρά διαχωρισμένα. Στοιχεία του ενός εμπλέκονται με στοιχεία του άλλου, γεγονός που επιβεβαιώνει την πολυπλοκότητα που χαρακτηρίζει την εφαρμογή κάθε διδακτικής προσέγγισης. Ωστόσο, είναι έτσι σχεδιασμένα, ώστε κάθε ένα να συνιστά ένα μικρό, ανεξάρτητο project και ταυτόχρονα να μην διασπάται η συνολική ροή του σεναρίου, αν κάποια από αυτά παραληφθούν.
- ✓ **Συνεργασία και συντονισμός:** Προβλέπονται ατομικές και ομαδικές εργασίες διαφοροποιημένης δυσκολίας.

Τίτλος - Εισαγωγή (Διαφάνειες 2-3)

«Ας μη γελιόμαστε: η εικόνα που έχουμε για τους άλλους λαούς ή και για εμάς τους ίδιους συνδέεται με την ιστορία που μας έχουν αφηγηθεί όταν ήμασταν παιδιά. Η ιστορία αυτή μας σημαδεύει σε ολόκληρη τη ζωή μας».

Marc Ferro

Δραστηριότητες

1) Καταιγισμός Ιδεών

(με αφορμή τον τίτλο και την 2^η διαφάνεια της παρουσίασης)

- Ποια είναι η πρώτη σκέψη που κάνετε, διαβάζοντας τον τίτλο και βλέποντας τις φωτογραφίες; Ποια θέματα περιμένετε να συζητήσουμε;

2) Συζήτηση

- Γιατί πιστεύετε ότι μας ενδιαφέρει να ασχοληθούμε μ' αυτό το θέμα;
- Είναι η ιστορία μια απλή ανάμνηση του παρελθόντος...;

Στόχος

Η ανίχνευση της προϋπάρχουσας γνώσης των μαθητών γύρω από το θέμα, η προσέλκυση του ενδιαφέροντός τους, καθώς και ένας εισαγωγικός προβληματισμός για την ιστορία

«γιατί πολεμήσαν...»

15

1ο Επεισόδιο: «φυλάξου θα 'χουμε γιορτή...» (Διαφάνειες 4-9)

Βρισκόμαστε στις αρχές της δεκαετίας του 1930. Τα σύννεφα του πολέμου σκεπάζουν τον ουρανό της Ευρώπης.

Συζήτηση

Πώς ήταν λίγο πριν τον Πόλεμο η πολιτική κατάσταση στην Ευρώπη;

Στόχος

Η συνειδητοποίηση του συσχετισμού των δυνάμεων στην Ευρώπη πριν την έναρξη του πολέμου.

1^ο Επεισόδιο: «φυλάξου θα 'χουμε γιορτή...»

Έξαρση του εθνικισμού στην Ευρώπη

- **Γερμανία:** άνοδος στην εξουσία του εθνικοσοσιαλιστικού κόμματος (1933) του Χίτλερ, αποχώρηση από την Κοινωνία των Εθνών (1934)
- **Ιταλία:** κατάληψη Αιθιοπίας (1936), αποχώρηση από την Κοινωνία των Εθνών (1936).
- **1936:** Χίτλερ και Μουσολίνι σύναψαν συμμαχία που έγινε γνωστή ως «**Άξονας Ρώμης-Βερολίνου**»
- **1938:** Ένωση της Αυστρίας με τη Γερμανία
- **1939:** προσάρτηση της Βοημίας στη ναζιστική Γερμανία, υπό γερμανική «προστασία» και η Σλοβακία
- **1939:** η φασιστική Ιταλία καταλαμβάνει την Αλβανία
- **1939:** η Γερμανία εισβάλλει στην Πολωνία

ΠΗΓΕΣ

« Το αυγό του φιδιού: Ο φασισμός και ο ναζισμός στην Ευρώπη »

<http://www.ekebi.gr/Fakeloi/fascism/main.htm>

ΕΝΝΟΙΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ

- Φασισμός
- Ναζισμός

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ

ο εθνικισμός, ο λαϊκισμός και η βία ως προνόμιο των ισχυρών...

ο ρατσισμός, η έμφαση στην Άρια φυλή ...

← Πώς ήταν λίγο πριν τον Πόλεμο η πολιτική κατάσταση στην Ευρώπη;

← Πώς ήταν λίγο πριν τον Πόλεμο η πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα;

← Πώς φαντάζεστε την καθημερινή ζωή σε ένα αυταρχικό καθεστώς;

← Ποιες ελευθερίες μπορεί να στερούνταν οι πολίτες στην ιδιωτική και δημόσια ζωή τους;

← Τι σημαίνουν για σας αυτές οι ελευθερίες;

← Στην καθημερινή μας επικοινωνία, οι έννοιες του ναζισμού με τον φασισμό πολλές φορές ταυτίζονται.

← Υπάρχουν διαφορές ανάμεσα στις δυο ιδεολογίες;

← Επιλέξτε άρθρα από την ενότητα: « Το ιστορικό πλαίσιο, το φασιστικό και ναζιστικό καθεστώς και η ερμηνεία τους:

http://www.ekebi.gr/Fakeloi/fascism/section_a/features.htm

← Δείτε τον πίνακα με τα δικτατορικά καθεστώτα της Μεσοπολεμικής Ευρώπης (1917-1939)

http://www.ekebi.gr/Fakeloi/fascism/section_a/time%20index2.htm

← Πόσα από τα δικτατορικά καθεστώτα στηρίχθηκαν σε βίαιη κατάληψη της εξουσίας και πόσα στη νίκη φασιστικών κομμάτων στις εκλογές; Ποια συμπεράσματα μπορούν να εξαχθούν από την παραπάνω διαφοροποίηση;

Τελικά τι είναι ένα σενάριο μάθησης;

είναι η περιγραφή ενός μαθησιακού πλαισίου με:

- ✓ εστιασμένο γνωστικό αντικείμενο
 - ✓ συγκεκριμένους εκπαιδευτικούς στόχους
 - ✓ συγκεκριμένες παιδαγωγικές αρχές και σχολικές πρακτικές
 - ✓ σχεδιασμό μαθήματος με όρους δραστηριότητας
- ✓ συμπορεύεται με την είσοδο των ΝΤ στην εκπαίδευση
 - ✓ συγγενεύει με την «ιστοριογραμμή» (storyline)
(είναι και τα δύο παιδιά του κονστрукτιβισμού)

